

TÜRK DENİZ ARAŞTIRMALARI VAKFI & TÜRKİYE İŞ BANKASI

MARMARA DENİZİ 2022 SEMPOZYUMU SONUÇ BİLDİRGESİ (10 Ocak 2022, İstanbul)

Türk Deniz Araştırmaları Vakfı tarafından düzenlenen ve Türkiye İş Bankası'nın ana sponsoru olduğu "Marmara Denizi 2022 Sempozyumu" 8 – 9 Ocak 2022 tarihlerinde, İş Kuleleri Salonu'nda başarıyla gerçekleştirilmiştir. Sempozyuma 56 kurumdan 71 bildiri ile 189 bilim insanı ve uzman katılmıştır.

Türk Deniz Araştırmaları Vakfı tarafından 2010 yılında düzenlenen sempozyumda deniz salyası (müsilaj) sorununa dikkat çekilmesine rağmen, gereken tedbirlerin alınmaması nedeniyle 2021 yılında deniz salyası (müsilaj) sorunu ciddi bir mesele olarak ülke gündemini oluşturmuş olup sempozyumda konu çok çeşitli yönleriyle irdelenmiştir.

Türk Boğazları Sistemi içinde yer alan Marmara Denizi iklim ve biyoçeşitlilik krizi ile karşı karşıyadır. Bu kapsamda bir biyolojik koridor niteliğinde olan Marmara'nın korunması Ege Denizi ve Karadeniz'in dayanıklılığını da arttıracak bir unsurdur. Bilindiği üzere deniz salyası (müsilaj) sorununun yarattığı aciliyetle 06 Haziran 2021 tarihinde "Marmara Denizi Koruma Eylem Planı" ilan edilmiştir. Söz konusu planda, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, ilgili kurum, kuruluşlar, üniversiteler, sanayi odaları ve STK'ların katılımıyla "Koordinasyon Kurulu", Marmara Belediyeler Birliği bünyesinde ise "Bilim ve Teknik Kurul" oluşturulması öngörülmüştür.

Planda belirtildiği üzere, 05.11.2021 tarih ve 31650 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 04.11.2021 tarihli ve 4758 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile "Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi" olarak ilan edilmiştir. Karar uyarınca bu alanda çevrenin araştırılması, izlenmesi ve korunmasına ilişkin usul ve esaslar ile bunların yansıtıldığı planlar Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca hazırlanacaktır. Yine Eylem Planı çerçevesinde Kasım 2021 ayında Marmara Denizi Bütünleşik Stratejik Planı (2021-2024) hazırlanmıştır. Bütün bu adımlar önemli ve olumlu gelişmelerdir.

Marmara Denizi ile ilgili güncel ve yaşamsal önem taşıyan konuların ele alınması amacıyla düzenlenen "Marmara Denizi 2022 Sempozyumu"nda deniz salyası (müsilaj), kirlilik, biyoçeşitlilik, balıkçılık, Marmara Denizi jeolojisi ve afet riskleri, sualtı arkeolojisi, iklim değişikliği, koruma alanları ve Türk Boğazları üzerine 71 bildiri sunulmuş ve sempozyum kitabı katılımcılara dağıtılmıştır. Sempozyumda sunulan bildirimlerde Marmara Denizi'nin çeşitli sebeplerle karşı karşıya kaldığı sorunlara dikkat çekilmiş ve öneriler sunulmuştur. Sempozyumda yapılan sunumlar ve ardından gerçekleştirilen tartışma oturumunda ortaya çıkan sonuç ve önerilerin kamuoyuna duyurulması ve yetkili kurumlara iletilmesi kararlaştırılmıştır.

Sonuç ve öneriler:

1. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılması bakımından Marmara Denizi'ne yönelik politika, plan ve programların oluşturulmasında bakanlıklar, yerel yönetimler, üniversiteler ve meslek kuruluşlarının yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının ve halkın süreç hakkında bilgilendirilmesi ve karar alma süreçlerine katılımının sağlanması büyük önem taşımaktadır.

İş birliği ve eşgüdüm, merkezi ve yerel yönetimlerin kanunlardan kaynaklanan yetkilerini kullanabilmeleri halinde sağlanabilecektir. Sivil toplum kuruluşlarının ve halkın katılımı, sağlıklı ve dengeli çevreye ulaşılabilmesi açısından bir gerekliliktir.

2. Eylem Planı ve Bütünleşik Stratejik Planın amacına ulaşabilmesi için ekonomik kararların çevresel etkilerinin göz önünde tutulması hayati önem taşımaktadır.
3. Marmara Denizi'nin korunması, kirliliğin önlenmesi ve giderilmesi, başta biyolojik çeşitlilik olmak üzere tüm ekosistem servislerinin ve kültürel mirasın sürdürülebilirliği için önemlidir.

Bu çerçevede;

- a) Başta azot ve fosfor olmak üzere, tüm evsel, sanayi ve tarımsal kaynaklı kirliliğin durdurulması veya azaltılması gerekmektedir.
- b) Arıtma tesislerinin ileri arıtma sistemine dönüştürülmesi ve arıtma tesisi bulunmayan yerlerde, ileri arıtma sistemi kurulması çalışmaları ile birlikte, denetlenmesi, arıtılmış suların denize deşarjı yerine yeniden kullanılmasına yönelik programların hayata geçirilmesi, kirliliğin önlenmesi bakımından önem taşımaktadır.
- c) Gemilerden kaynaklanan deniz kirliliğinin önlenmesi için sabit ve yüzer alım sistemlerinin artırılması gerekmektedir. Gemilerin neden olduğu hava kirliliğinin önlenmesi için sıkı önlem ve kurallar uygulamaya sokulmalı ve denetimler sıklaştırılmalıdır.
- d) Marmara Denizi'nin korunması, kirliliğin önlenmesi ve giderilmesi bakımından sanayi tesisleri özel önem verilmesi gereken bir kirlilik kaynağıdır. Sanayi tesislerinin ileri arıtma sistemleri kurmaları teşvik edilmeli ve denetlenmelidir.
- e) Tarımsal faaliyetlerde iyi tarım uygulamaları teşvik edilmeli ve kimyasal kullanımı engellenmelidir.

4. Marmara Denizi'ndeki kirliliğin sebeplerinin başka bölgeler için de geçerli olduğu açıktır. Bu nedenle, diğer bölgelerde de alınacak benzer önlemler, bir yandan o bölgelerde kirliliğin önlenmesini sağlayacak, diğer yandan coğrafi yakınlık nedeniyle, Marmara Bölgesi'nde kirliliğin önlenmesine katkıda bulunacaktır.
5. Kirliliğin önlenmesine yönelik adımların atılmasından sonra mevcut kirliliğin yarattığı etkilerin giderilmesi veya makul seviyeye indirilmesi için adımlar atılmalıdır. Kirliliğin etkileri Marmara Denizinin değişik noktalarında değişik şekilde kendini gösterdiğinden kirliliği ortadan kaldıracak yöntem ve teknolojinin farklılık göstermesi kaçınılmazdır. Bu nedenle müdahale için uygun teknolojilerin seçilmesi önem taşımaktadır.
6. Marmara Denizi'nde görülen deniz salyasının (müsilaj) önceden tahminine yönelik (early detection) çalışmalara ağırlık verilmesi önerilmiştir. Ayrıca, düzenli izleme çalışmalarının devam etmesi gerekmektedir.
7. Marmara Denizi'ne üst akıntı ile Karadeniz'den miktarı azalarak da olsa gelen başta Tuna olmak üzere nehir kaynaklı kirliliğin önlenmesi için tedbirler alınması önerilmektedir. Diğer yandan, Ege ve Karadeniz arasında binlerce yıldır belli bir dengede bulunan Hidrolojik bütçenin dengesine hiçbir şekilde müdahale edilmemesi tavsiye edilmektedir.
8. Kirliliğin önlenmesi ve giderilmesi için gerçekleştirilecek faaliyetlerin neden olacağı ekonomik yükü hafifletmek için uygun koşullu kredi (yeşil kredi) ve bazı teşvik olanaklarının (indirimli elektrik tarifi uygulaması, vergi kolaylığı veya vergi dışı teşvikler gibi) tespit edilmesi ve uygulamaya konulması önem taşımaktadır.
9. Marmara Denizi'ndeki olası deprem, tsunami vb. afetlerle ilgili yapılan çalışmaların kamuoyu ile paylaşılması farkındalığın artırılması adına önemlidir. Beklenen Marmara Denizi Depremi ve bununla ilişkili afet risk analizleri ve afete hazırlık çalışmaları Marmara Denizi havzası ölçeğinde ele alınması gerekmektedir. Bu bağlamda Marmara Denizi'nde bulunan valilikler ve belediyelerin AFAD'la düzenli olarak bir araya gelerek hazırlıklar yapmalı ve varılan sonuçları toplumla paylaşmalıdırlar.
10. İklim değişikliği ve deniz su seviyesinde beklenen yükselimler bağlamında Marmara Denizi kıyı kentlerinin kıyılarında yüz yüze kalacağı sorunlar için şimdiden hazırlıklar yapılmalıdır.
11. Yakın zamanda denizcilik sektöründe değişmesi beklenen küresel sera gazı emisyon azaltım hedefleri kapsamında Marmara Bölgesi'nde denizcilikle ilgili tüm kurum ve kuruluşların Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO)'nun açıklayacağı kararları takip etmesi önem arz etmektedir.
12. Marmara Bölgesi'nde amatör ve ticari denizcilik sektörleri için iklim değişikliğine karşı etki ve etkilenebilirlik analizlerinin yapılması ve uyum önlemlerinin geliştirilmesi gerekmektedir.
13. Marmara Denizi'nde balıkçılığın krizde olduğu dikkate alınarak, özellikle balıkçılığa kapalı koruma alanlarında kontrol mekanizmasının güçlendirilmesi; aşırı ve kaçak avcılığın önlenmesi gerekliliği sürdürülebilir balıkçılık açısından önemlidir. Bu önlemler aynı zamanda denizel biyoçeşitliliğin restorasyonuna da katkıda bulunacaktır.
14. Marmara Denizi'ndeki batıklarla ilgili çalışmalar bu sempozyumda ele alınmış olup, AE2 Batığı'nın Gelibolu'da sergilenmesi için girişimlerde bulunulması önerilmiştir.
15. Marmara Denizi'nde mavi ekonomik büyümeye katkıda bulunacak deniz turizmi, deniz kültürü, deniz sporları vb. sektörlerin gelişmesi için merkezi yönetim, yerel yönetimler ve STK'ların koordinasyonlu çalışması ile geleceğe dönük planlamalar yapılmalıdır.

Daha fazla bilgi için email: tudav@tudav.org; Tel: 0216 4240772